

+

+

+

+

CMYK

सध्या

'ईडी' आणि 'पीएमएलए'

या दोन शब्दांची महाराष्ट्रातील

गळीबोळातही चर्चा आहे. काल तिथे ईडीची धाड पडली आणि इथे ईडीने कारवाई केली, काल तो सापडला, आज त्याला ईडीची नोटीस आली आदी बातम्यांनी दररोजची वर्तमानपत्रे रँगू लागली आहेत. 'ईडी'ने अटक केली की 'पीएमएलए' कोर्टने कोठडी सुनावली आणि अटकेतील आरोपी महिनोन्महिने तुरुंगात खितपत पडलाच म्हणून समजायचे. इतरवेळी आयएस आणि आयपीएस सारख्या विष्ट अधिकाऱ्यांवरही रुबाब दाखवणारे आमदार, खासदार आणि मंत्रीसुध्दा ईडीचे नाव काढले की थरथर कापायला लागतात. सध्या ईडीची इतकी दहशत आहे की या दहशतीखाली सत्तेच्या सिंहासनाचीही उलथापालथ झाली. एवढी जबरदस्त धडकी भरवणारी ईडी आहे तरी काय? ईडीकडे इतकी सुपर पॉवर आली कुरून? पीएमएलए कोर्ट म्हणजे तरी काय? या सगळ्या प्रश्नांची उत्तरे समजावून घ्या आजच्या 'सुराज्य'च्या 'मंड मॉर्निंग' मधून...

ईडी (Enforcement Directorate) म्हणजे काय?

ईडी (अंमलबजावणी संचालनालय) ही एक केंद्रीय तपास संस्था आहे. देशातील आर्थिक गुन्हांना आला घालण्यासाठी दि.१ मे १९५६ रोजी ईडीची स्थापना करण्यात आली. ही संस्था अर्थ मंत्रालयाच्या महसूल विभागांतर्गत येतो. अंमलबजावणी संचालनालय पीएमएलए या कायदातील कलमानुसार काम करते.

काय शिक्षा होते?

पीएमएलए अंतर्गत दोषीना ३ ते ७ वर्षांपर्यंत तुरुंगावासाची शिक्षा सुनावती जाऊ शकते. शिक्षाचे संबंधित आरोपी इतरही कायद्यांतर्गत दोषी आढळत्यास १० वर्षांपर्यंतची शिक्षा होऊ शकते. या प्रकरणाशी संबंधित संपत्ती, पैसा ईडी आपल्या ताब्यात येते.

मनी लॉंडिंग करौं होते?

► मनी लॉंडिंग म्हणजे बेकायदेशीर पैसा कायदेशीर करणे आणि वापरात आणणे. थोडक्यात काळा पैसा पांढरा करणे.

► कायद्यानुसार, काळा पैसा कायदेशीर करण्यासाठी वापरात आणला गेला किंवा अर्थव्यवस्थेत किंवा बाजारात आणला तर त्याला मनी लॉंडिंग असे म्हणतात.

► उदा. तुम्ही १० रुपये रोख देण्यात तर हे सुधा एक प्रकारचे मनी लॉंडिंग आहे.

► तुमच्या आर्थिक व्यवहारात पारदर्शकता नसेल किंवा इकम सोर्स तुम्हाला सांगता येत नसेल तर तुम्ही याप्रकरणी अडचणीत येऊ शकता.

► शेळ कंपन्या उभारणे, अनेक कंपन्यांमध्ये पैसे गुतवले आहेत असे दाखवणे, नफाचे पैसे नसताना तसे दाखवणे, खोटे व्यवहार दाखवणे, अशा अनेक पद्धतींनी मनी लॉंडिंग केले जाते.

कौणत्या तैत्यांविरोधात झाली कारवाई?

महाराष्ट्रात सध्या १० पेक्षा अधिक राजकीय नेत्यांची ईडी चौकशी सुरु आहे.

१. महाराष्ट्र सदन घोटाळा प्रकरणी छागल भुजबल जबलपास दोन वर्षे तुरुंगात होते.
२. माजी गृहमंत्री अनिल देशमुख आणि माजी अल्पसंख्याक मंत्री नवाब मलिक हे महाविकास आधारी सरकारचे दोन मंत्री मनी लॉंडिंग प्रकरणी सध्या तुरुंगात आहेत.
३. विजय माल्या, नीरव मोदी, रॉबर्ट वडोरा अशा अनेकांवर पीएमएलए अंतर्गत कारवाई किंवा चौकशी झालेली आहे.
४. शिवसेनेच्या खासदार संजय राजत यांना नुकताच ईडीच्या गुन्ह्यातून जामीन मिळाला आहे.

MONDAY MORNING

सुराज्य
सोमवार, दि. १४ नोव्हेंबर २०२२

धाड पडते धडाधडा ईडी पिडा लागता लोळतो गडापास्त

सध्या

'ईडी' आणि 'पीएमएलए'

या दोन शब्दांची महाराष्ट्रातील

गळीबोळातही चर्चा आहे. काल तिथे ईडीची सापडला, आज त्याला ईडीची नोटीस आली आदी बातम्यांनी दररोजची वर्तमानपत्रे रँगू लागली आहेत. 'ईडी'ने अटक केली की 'पीएमएलए' कोर्टने कोठडी सुनावली आणि अटकेतील आरोपी महिनोन्महिने तुरुंगात खितपत पडलाच म्हणून समजायचे. इतरवेळी आयएस आणि आयपीएस सारख्या विष्ट अधिकाऱ्यांवरही रुबाब दाखवणारे आमदार, खासदार आणि मंत्रीसुध्दा ईडीचे नाव काढले की थरथर कापायला लागतात. सध्या ईडीची इतकी दहशत आहे की या दहशतीखाली सत्तेच्या सिंहासनाचीही उलथापालथ झाली. एवढी जबरदस्त धडकी भरवणारी ईडी आहे तरी काय? ईडीकडे इतकी सुपर पॉवर आली कुरून? पीएमएलए कोर्ट म्हणजे तरी काय? या सगळ्या प्रश्नांची उत्तरे समजावून घ्या आजच्या 'सुराज्य'च्या 'मंड मॉर्निंग' मधून...

पीएमएलए म्हणजे काय?

पीएमएलए (Prevention of Money Laundering ct) म्हणजेच आर्थिक गैरव्यवहार प्रतिबंधक कायदा. अवैध मानाने कमावलेल्या काळ्या पैसाचे कायदेशीर मानाने कमावलेल्या पैसात रूपांतर करणे म्हणजेच काळ्या पैसा पांढरा करणे आहे. यालाच मनी लॉंडिंग म्हणतात. अर्थात मनी लॉंडिंग म्हणजे बेकायदेशीरपणे कमावलेला पैसा लपवण्याचा एक मार्ग आहे. अवैध पैसांचा हा गैरवापर रोखण्यासाठी मनी लॉंडिंग प्रतिबंधक कायदा लागू करण्यात आला आहे.

PREVENTION OF MONEY LAUNDERING ACT

मनी लॉंडिंग प्रतिबंध कायदा (पीएमएलए) काय आहे?

पीएमएलए हा एक फौजदारी स्वरूपाचा कायदा आहे. याअंतर्गत तपास इतर गुन्हांगीप्रकारणांनुसारच कायद्यांतर्गत येते. हा कायदा मनी लॉंडिंग रोखण्यासाठी आणि त्यात गुन्हांलेली मालमता जप्त करण्यात आला आहे. या अंतर्गत सप्तकार किंवा सावधनिक प्राधिकरणाता बेकायदेशीरपणे मिळवलेले पैसे आणि मालमता जप्त करण्याचे अधिकार देण्यात आले आहेत. मनी लॉंडिंग प्रतिबंधक कायदा (इच्चडाई) २००२ मध्ये मंजूर करण्यात आला.

त्याअंतर १ जुलै २००५ रोजी हा कायदा लागू करण्यात आला. मनी लॉंडिंग पूर्णपणे थांवण्याचे हा या कायद्याचा मुख्य उद्देश आहे. याशिवाय, आर्थिक गुन्हांमध्ये काळ्या पैसांचा वापर रोखणे, मनी लॉंडिंगमध्ये गुंतलेली किंवा मिळवलेली मालमता जप्त करणे आणि मनी लॉंडिंगशी संबंधित इतर गुन्हांमध्यात कायदावाबत करावाई करून असे प्रकार कायद्यांचे पांपवणे हा या कायद्याची मालमता जप्त करणे आणि मनी लॉंडिंगशी कायद्यावाबत करावाई करून असे प्रकार कायद्यावाबत करावाई करून असे प्रकार कायद्यावाबत करावाई करून असे म्हटले जाते.

ईडी आणि पीएमएलएचा काय संबंध आहे?

विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम १९९९ (फेमा) आणि मनी लॉंडिंग प्रतिबंधक कायदा २००२ (पीएमएलए) या दोन कायद्यांचे पालन संरथेमार्फत केले जाते. मनी लॉंडिंगवर प्रतिबंध आणणे, काळा पैसा वापरण्यांवर करावाई करणे, काळा पैसा वापरून जमवलेली मालमता जप्त करणे आणि संबंधित प्रकरणाता तपास करण्याचे काम इंडीकून पीएमएलए, कायद्यावार्गांतर्गत केले जाते. ईडी ही एक इकोनोमिक्स इंटेलिजन्स-एजन्सी असविष्टपूर्वे देशातील हवाला, मनी लॉंडिंग, ग्राहिकार यांसरख्या गोर्गंधीर ईडी नजर ठेवते, सीबीआय, आयकविभाग, पोलीस अशा कोणत्याही यंत्रपानी आर्थिक गैरव्यवहार संबंधी गुन्हा दाखल केला. यासन्तर इंडी कायद्यावाबत आला? यासन्तर इंडी कायद्यावाबत आला? यासन्तर इंडी नजर ठेवते. या प्रकरणाची मनी लॉंडिंगमध्ये गुंतलेली किंवा मिळवलेली मालमता जप्त करणे आणि मनी लॉंडिंगशी अशाप्रकारचा कोणताही गुन्हा करणार नाही, असे संपूर्ण विचार विचारात. चौकशीसाठी निर्मिती ही पीएमएलए कायद्यावाबत झालेली असते अशा न्यायाल्यास पीएमएलए न्यायाल्य असे म्हटले जाते.

जामीन मिळणी कठीण का आहे?

ईडीने अटक केल्यानंतर पीएमएलए कायद्यावाबत पौलीस कोठडी घेतली जाते. ती संपल्यानंतर आरोपीची रवानगी न्यायाल्यातील कोठडीत होते. त्यानंतर जामीन मिळणे या कायद्यावाबत फारच कठीण आहे. पीएमएलए कलम ४५ नुसार या प्रकरणात जामीन मिळवण्यासाठी दोन अटी आहेत. याला कायदेशीर भाषेत ट्रून करून रुपयांची सुरु असते. परिणामी कलम ४५ नुसार जामीन मिळणे राजकारणांसाठी कठीण असते.

पीएमएलए अंतर्गत कारवाई कशी होते?

► बळैक मनी वापरून एखादी मालमता उभी केली किंवा बेनामी संपत्ती असल्यास पीएमएलए कायद्यावार्गांतर्गत कायदावाई होते आणि तशी शंका ईडीला आल्यास ते संबंधितांकडे स्पष्टीकरण मागू शकतात. अशावेळी मनी लॉंडिंग करण्याच्यास ईडीकून अटकही केली जाऊ शकते.

► कलम ३ - नुसार जामीनीवृक्षक विवाहारात आणि त्यातून संपत्ती घेणाऱ्याविरोधात वा प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षीकरण गुन्हांगीप्रकारणी असल्यास ते संबंधित आरोपीची दोषी ठेवते.

► कलम ११ - नुसार ईडीचे अधिकारी समन्स पाठवू शकतात. एव्हाद्याकडे बेनामी संपत्ती आहे किंवा मनी लॉंडिंगचा संशय आहे अशाला चौकशीसाठी समन्स पाठवता येते.

► कलम १७ - नुसार अल्पांतर ईडी